

Dr. Branislava Sušnik

Raziskovalka indijanskih plemen

Gotovo je dr. Branka Sušnik med slovenskimi ženami v svetu — in v emigraciji po l. 1945 še posebej — dosegla najvišje znanstveno priznanje za svoje delo, pa je gotovo najmanj znana svojim slovenskim rojakom v svetu. Z drugima dvema ženama, ki smo ju že predstavili v našem zaglavju Slovenstvu v čast in ponos (v Zborniku Svobodne Slovenije 1966, str. 220 in 339) — z operno pevko Franjo Golob-Staretovo in Baro Remec — zavzema častno mesto v kulturnem ustvarjanju slovenske žene: ob dve umetnici — pevki in slikarici — se uvršča znanstvenica. Dr. Branka Sušnik je namreč znana v svetu kot raziskovalka indijanskih plemen v Južni Ameriki, kot poliglotka, lingvistka, etnografinja, arheologinja in kulturna zgodovinarica sploh.

Ko sem se letos marca meseca obrnil pismeno nanjo v glavno mesto Paragvaja, v Asunción, kjer je direktorica etnografskega muzeja „Andrés Barbero“ in profesorica na filozofski fakulteti državne univerze, z željo po podatkih njenega življenja in znanstvenega dela, mi je odgovorila samo s svojo bibliografijo, kakor jo vodi muzejska uprava. Ni mi pa podala življenjskih podatkov. Noče pač, da se piše o njej kot osebi. K seznamu svojih del

pa je pripomnila: „Načela mojega dela so še istotaka, kot sem Vam jih izrazila l. 1958 v Buenos Airesu in ste jih potem napisali v svojem članku v Meddobju — 1958, 319-323. Tistikratne moje izjave odgovarjajo še danes na vsa Vaša mnoga vprašanja v zadnjem Vašem pismu“ (Pismo 6. 8. 1975).

Pa tudi v tistem razgovoru pred desetletji mi ni povedala svojih življenjskih podatkov ter se v biografiji ne morem sklicevati nanje, zato sem pač navezan samo na to, kar vem o njej iz časa naših srečavanj v Rimu in potem prva leta v južnoameriški emigraciji, ko je kot gost obiskala nekajkrat tudi Buenos Aires.

Doma je v Devici Mariji v Polju pri Ljubljani, kjer je bil njen oče vodja žandarmerijske postaje. Kakor znano, je bila ta vas leglo slovenskega komunizma, kajti tam je živel tik pred drugo vojno Edvard Kardelj, ki se je tam oženil z domačinko Pepco Mačkovo in kjer so se shajali tudi drugi vodilni komunisti iz ljubljanske okolice. Ko so začeli komunisti svojo revolucijo, je razumljivo z njihovega stališča, da so najprej „likvidirali“ vodje prav te žandarmerijske postaje, ki je največ vedela o voditeljih revolucije, o jedru nje

zarodka. Zato je njen oče padel kot prva žrtev revolucije v Sloveniji. Branka je tedaj študirala na ljubljanski univerzi moderne jezike, pa tudi starejše in je briljirala s svojim jezikovnim talentom. Ko je končala študije, se je vrgla na orientalske jezike v neki tihi želji, da bi se posvetila azijskim misijonom. Diplomirala je v Ljubljani. Po umoru očeta, ki so ga ubili pred njenimi očmi na dvorišču lastnega doma, se je umaknila v Italijo in se nato vpisala na rimsko univerzo, kjer je med drugim študirala tudi klinopis in orientalne jezike. V Rimu je tudi doktorirala. Med vojno in takoj po njej je sodelovala pri dr. Krekovem Socialnem odboru v Rimu (pošiljanje paketov in korespondenca). Kako je prišla v komunistično ječo v Ajdovščini, katero mi omenja v pismu (6. 8. 75), ne vem. Toda Vzhod, za katerega se je z velikim študijem pripravljala v Rimu, se je zaprl odprl pa Zahod. Namesto med azijske Indijce in Kitajce, kamor je bila namenjena in si pripravljala jezikovno znanje, jo je usoda pripeljala med južno ameriške Indijance v Paragvaj. Tam je po začetnih težavah slednjega inmigranta, ki je moral najprej živeti, začela iz zasebne volje prodirati v indijanske jezikovne in etnografske posebnosti.

O teh začetkih, kako je uspevala v novem okolju, pa mi je že razlagala v imenovanem intervjuju:

„Začela sem kar v sredo z delom: obče-
vati z Indijanci. V Paragvaju živi 13
različnih indijanskih plemen. Paragvajski
narod sam je izšel iz špansko-indijanskih
mešancev Guaranijcev“. Dr. Branki jezik
ni samo socialna zveza, temveč predvsem
nosilec človeške kulture, zato je tako stre-
mela priti v skrivnosti njihovega izživlja-
nja, v antropološke in etnološke probleme.
„Ti početki so bili zasebnega značaja“,
mi je rekla. „Nobena uradna ustanova
se ni za to vprašanje zanimala. Da sem
kljub tej brezbrizičnosti in včasih sovra-
žnosti vzdržala, mi je gotovo pomagal pri-
vzgojeni upor vsemu, kar je „moraš“ in
„ne smeš“. Kakor vidim iz sedaj poslani
bibliografije, so ji v prvih letih (1951-52)
res privatne ustanove omogočile znanstve-
no raziskovanje indijanskega jezika in živ-
ljenja, šele nato pa najprej — ministrstvo
vojske, kar je zanimivo in razumljivo:
hočejo poznati psiho svojih podložnikov.

Kaj je raziskovala na teh prvih pot-

vanjih na indijansko etnično področje, mi
razlaga sama takole:

„Tale vprašanje so me zanimala: a) če so mitična izročila usužnjevala Indijan-
ce tisoč let, zakaj in čemu so imela moč
življenja? b) Ali primitivec kot človek
potrebuje mitološko opravičitev in uzako-
nitev vsega, kar dela in kar bo delal?
Zakaj? Iz strahu ali ker nagonsko čuti,
da kar je „človeško“ nima življenjske moči,
in je v tem primeru potrebna pomoč miti-
nega psa ali mitičnega tapirja? Vedno
iskanje življenja zunaj sebe se končno
spremeni v navado, v železno srajco, v
suženjstvo. Ta pogled v primitivno stvar-
nost je jedro tisočletnega človeštva v zgo-
dovini brez letnic, brez imen, brez krajev
in brez oblek. — Ta problem je predstavl-
jal bistvo mojega nastopnega predavanja
v Paragvajskem Ateneu.“ Na tem prvem
predavanju so jo poslušalci že krstili za
„bicho raro“ („redka živalica“), kar je
bil — po njenem — njen na novo pridob-
ljeni „doktorat“. „Novo diplomo“ pa je
dobila s tem, da je šla kot prva ženska
s a m a na raziskovanja med Indijance,
kar se je doslej smatralo za moško dome-
no. Tretji uspeh pa je bilo predavanje
„Zgodovina ognja in vode med ameriškimi
plemeni“ na Filozofski fakulteti Etnogra-
fia Sudamericana. Tedaj je tiskala že
prve razprave iz jezikoslovnih in etnološ-
kih problemov ter je postala redna člani-
ca Paragvajске znanstvene družbe „Socie-
dad Científica del Paraguay“. — „Od
tedaj mi je bilo delo laže, dasi me je g.
rektor prosil, naj se bolj prilagodim kul-
turni gladini slušateljev“. Njena dela so
namreč pisana v takem slogu, kot so bi.a
na pr. Ramovševa, ali še bolj Oštirjeva
na ljubljanski univerzi, z mnogimi zgledi
in navedbami virov, resnično stvarno-suh,
eksaktno znanstveno, na strokovno-akadem-
ski višini, ne poljudno znanstveni.

Na podlagi teh novih „garancij“ znan-
stvenega dela je postala direktorica etno-
grafskega muzeja v Asunción (Museo Et-
nográfico Andrés Bariero) in profesorica
z muzejem povezane etnološke fakultete,
kar je še danes.

Na vprašanje, k a k o je nastal ta Mu-
zej, ki ga vodi že 20 let, in kakšno vlogo
opravlja v paragvajskem znanstvenem sve-
tu, mi je tedaj povedala vso zgodbo, iz
katere posnemam na kratko: Ta muzej
je ustanovil pred desetletji italijanski hu-
manist dr. A. Barbero, ki mu je bil tudi

lastnik; prvi direktor pa je bil Nemeč dr. Max Schmidt, svetovno znani etnograf. Ker sta oba umrla, je bila zbirka desetletje zelo neurejena in razmetana, brez klasifikacije. L. 1955 so dediči obnovili poslopje in dr. Branki poverili, da ga pripravi za inauguracijo dne 20. marca 1956. Ker ni bilo v Paragvaju nobenega muzejskega strokovnjaka, je bila „naviezana samo nase“, pravi dr. Branka „in zato ima muzej tudi individualen značaj“. Prof. Metraux iz Pariza in prof. Stewart iz Washingtona sta se izrazila že pred l. 1958, da je to „najboljše urejen muzej v Južni Ameriki“.

Iz najnovejšega časa imamo takole oznako muzeja: V Zborniku Californijske univerze l. 1971 (The Council on Educational Cooperation With Latin America Education on Wor'd Affairs. Studies of US, Research in Guatemala, Chile and Paraguay, str. 92) piše urednik: „Najboljši vtis pa napravi Etnografski muzej v Paragvaju, ki ga vodi dr. Branislava Sušnik, direktorica muzeja in prof. na univerzi. Ona je dovršila tri zvezke — od projektiranih šest — zgodovine paragvajskih Indijancev. Sodelovala je tako s prof. D. Rivarolo in M. Benítez González-om pri skupnem delu o kmečko-socialnem gibanju. Sedaj pa končava študije v Boliviji o plemenih Chiriguano in Guaraní v kolonija'ni dobi.“ O dr. Branki pa posebej omenja zanimivost: „Študirala je etnoligvistično stroko že pred drugo svetovno vojno, toda kot ‚razseljena oseba‘ (Displaced person) ji ni bilo mogoče povrniti se k svoji prejšnji stroki ter je prišla pred 12 leti v Paragvaj in tu organizirala impresivno zbirko raznih predmetov, ki se tičejo indijanskih rodov, kar je vse hranjeno v Muzeju A. Barbero. Ta muzej ima tudi knjižnico z etnografskimi knjigami in revijami vse Latinske Amerike. V sedanjem položaju predstavlja ta muzej *eno najboljših socialnih uspehov v državi* ter je dragocen temelj s'ednjemu tujemu etnologu za delo v Paragvaju.“

Ona sama mi je opredelila, kaj je *bistvena novost* tega muzeja: „a) fonograviranje mitoloških tradicij, kakor jih Indijanci sami pripovedujejo v svojem jeziku; b) vsak, še tako majhen predmet nosi odgovorno mitološko tradicijo o svojem izvoru iz legendarnih časov. c) lingvistična kartoteka vseh plemenskih jezikov v Paragvaju.“ Muzej s fakulteto Antropološki Institut vzdržuje *zapuščina* dr.

Barbera, ki je zdaj pod pokroviteljstvom Apostolskega nuncijsa. Izdaja tudi posebno revijo, ki jo ureja direktorica, na katerih ramenih je še vse delo muzeja.

Važno znanstveno delo predstavljajo raziskovalne ekspedicije na indijansko področje. Kot pravi, jih najraje opravlja — sama. „Bivam pol leta sredi kakšnega plemena in najprej poiščem stik predvsem s šamani, kajti le ti magi (čarovniki), kot posredovalci med skupnostjo in nenaravnimi silami, poznajo celotno versko in mitološko vsebino svojega plemena, kar me predvsem zanima.“ Nas pa zanima, kakor piše naprej, kako s pomočjo teh magov pride do najg'obljih skrivnosti njih čustvovanja: „Študij šamanskih ceremonij in halucinacij je morda najboljše napotilo v poznavanje resnične osebnosti primitivne skupnosti. Pridobiti si to zaupanje od šamanov res ni lahko; tako na pr. sem se morala na zadnji ekspediciji tudi jaz udeležiti šamanskega posta: biti dva dni brez hrane in celo vode, in potem preizkusiti njihov narkotični preparat. To je bila preizkušnja o mojem resnem namenu. Ko so mi potem šamani razlagali svoje ceremonije in obrede o ‚človeku - ptiču‘, mi je bilo težko slediti njihovi razlagi, ker mi je v glavi ‚vse brenčalo‘. Bolj težak je bil obred imenovanja novorojenih otrok. Šaman mora po magičnem obredu ‚izvedeti‘, katera duša umrlega prednika se je vselila v novorojenca. Mogla sem se udeležiti tudi tega obreda šele potem, ko so tudi mene podvrgli novemu imenovanju. Guaranijsko ime, ki so mi ga nato dali, pomeni ‚Flor del dios Tupá‘ (Roža boga Tupa). Če verjamete ali ne, ceremonija je bila ginljiva. Kadar človek pozna njih verstvo, kadar živi dalj časa med njimi in čuti, kako ti šamani z vso resnostjo iščejo ‚mojo novo dušo‘ med umrlimi guaranijskimi, ima raziskovavec res vtis, da je sklenjeno krvno prijateljstvo s tistim plemenom, ki tujcu pokloni ‚dušo umrlih soplemnjakov‘.“

Ko sem jo vpraševal, če doživlja na takih ekspedicijah kakšne zanimive ‚aventure‘ in ‚dogodivščine‘, mi to odločno zanika, kajti „na mojih potovanjih ni pravzaprav nobenih avantur in senzacij s praktičnega stališča; res pa je, da so nevšečnosti. Neprijetnosti in celo smešne stvari se dogajajo redno. Toda vse to se hitro zamrači in mi ne ostane v spominu, ker

je „avantura“ duhovnega in razumskega spoznavanja veliko močnejša. Nevarnosti kač in tigrov je vedno precej; vendar kadarkoli je bila taka nevarnost, mi je Indijanec že povedal svoje legende in svoje mite o teh živalih in so se mi zdele zelo „človeške“. Dolgo časa so mi Indijanci iz rodu Chamacoco izkazovali tako prijaznost, da sem bila že malo zaskrbljena, kajti njihova totemska kultura je bila stroga. Končno so mi pojasnili, da me bodo „pritaknili“ k totemski kulturi „medveda“. Sprva sem se začudila, kako da bi bil moj totemski prednik kar „medved“. Razložili so mi potem, da medved vedno spoštuje pljunke in da so videli, da tudi jaz „spoštujem“ njih pljunke. Prav gotovo, da jih „spoštujem“, ker imam strah pred boleznijo, kajti mnogo teh Indijancev je tuberkuloznih. Toda za Indijance je pljunek nekaj „svetega“; s pljunki, ki so izraz in vsebina živega bitja, se je ustvarjala narava. Zato smatrajo za nevarnost, če kdo stopi na pljunek drugega Indijanca, ker „umori“ njegovo vitalnost. Vse obširne mitološke tradicije, ki se nanašajo na to vprašanje, sem tako izvedela. In to so zame „avanture“. Četudi samo v „pljunkih“, vendar vsak človek ima svojo lastno vitalnost. Individualnost posameznika je tudi za primitivca zakon in niti sam čarovnik si ne sme dovoliti „stopiti na pljunek“ preprostega plemenjaka.“ Iz tega prihaja do tega zaljučka: „Če za Indijanca veljajo samo zaimki „jaz“ in „ti“, je to zelo razumljivo, kajti „on“ ni prisoten in njegov „ptič-zaščitnik“ lahko prisluškuje. Ta tvorba, ki ji primitivec v svojem verovanju s tako strastjo sledi, nakazuje njegovo živo hoteenje po individualnosti, četudi sredi komunalnega lova na živali ali komunalnega ribarjenja. Če je primitivno žitje komunalno, je njegovo bitje individualno. In mislim, da ta borba ni samo primitivna, ampak človečanska, od včeraj do danes in jutri.“

Govorila sva še nasploh o njenem delu, pa mi je povedala, v kakih smereh je delala svojih prvih pet let kot direktorica Muzeja:

„To delo je obstajalo predvsem v novem klasifikacijskem programu; v arheoloških razpravah ter v člankih v zvezi z urejanjem našega znanstvenega časopisa Boletín de la Sociedad Científica y del Museo Etnográfico. Potem v zbiranju gradiva in pisanju etnoloških študij iz petih plemen iz Paragvaja, etnolingvističnih iz sedmih

plemen ter etnosocialnih iz dveh plemen.“ To je bil program dela prvih petih let do l. 1958.

Po tem letu je izšlo izpod njenega peresa še vsaj 30 razprav in poročil, katerih seznam podajam posebej. Iz njega se vidi tudi, kako se je razširilo njeno znanstveno področje, ter poglobilo. Opisala je 13 indijanskih plemen Guaranijcev iz pokrajine Misiones, izdala več slovarskih študij, predvsem pa posvečevala največ pozornosti plemenu Chamacoco.

Torej s takimi problemi — jezikovnega, predvsem pa etnološkega in mitičnega značaja na območju paragvajskega, bolivijskega pa tudi severno argentinskega indijanca (Chaco), se peča plodno delovanje slovenske učenjakinje v Asuncionu. Njene publikacije gredo v vse svetovne znanstvene biblioteke in akademije in v samem Buenos Airesu je vsaj deset takih visoko znanstvenih učenih ustanov, ki zamenjajo svoje izdaje z revijo njenega Muzeja ter ji tako dajejo mednarodni pomen in vrednost.

O teh študijah mi piše v zadnjem pismu 6. 8. t. l. (1975):

„Od najinega razgovora je preteklo 17 let! Nova raziskovanja, kakor sem jih navedla v prilogi k temu pismu, so me nedvomno intelektualno obogatila in mi duhovno tudi dala spodbudo, da z vso doslednostjo sledim znanstveni strogosti in humanistični resnici. Današnji moderni vidik v humanističnih vedah je prepogosto sebičen, površen, domišljav in prodan socialnim smernicam, da si tako privabi nesmiselno in mravljično množico brez imena in brez obraza. Dosledna antropološka znanost je živo polje za spoznavanje človeka kot osebe, ki mora svoj življenjski krog izživeti: kot udeleženca narave, ki ne more izigravati svojega življenjskega okolja; kot člana družbe, katero gradi in razkraja; kot hotečega bitja, ki išče idealno človečnost izven kratkih skromnih 70 let človeškega življenja. V svojih znanstvenih delih stremim prav za tem, da bi mogla z etično odgovornostjo približati te probleme — s primeri iz življenja indijanskih skupin — vsem tistim intelektualcem, ki še spoštujejo človeka v njegovem celotnem bitju in žitju.“

Ko sem jo prosil za odgovor na zadnje vprašanje: *Ali ji je dejstvo, da je Slovenka, oviralo ali pomagalo k tej in taki njeni znanstveni karieri v širokem svetu, mi je s ponosom napisala tele stavke (6. 8. 75):*

„Slovenka sem se rodila in po slovensko čutim; Slovenija je moja rodna in čustvena domovina! Istočasno pa spoštujem in sem hvaležna Paragvaju kot danes svoji adoptivni domovini.“

„Tu ljudstvo še ni popolnoma izgubilo humanizma in vere, čeprav tudi tu sem prodira potrošniška civilizacija s svojim vsiljenim razčlovečenjem. Življenjska in božja previdnost sta me pripeljali v to paragvajsko deželo in mi nudili priložnost, da sodelujem pri njenem znanstveno-kulturnem razvoju. Ko sem trpela v Ajdovščini v komunistični ječi, kot vi veste, pač nisem niti sanjala o tej svoji novi življenjski poti, katero ljubim in katera je vredna vsake osebne odpovedi in žrtve.“

Tako sem skušal prikazati v teh uvodnih besedah k bibliografiji znanstvenih ekspedicij in del dr. Branke Sušnik njeno osebo in značaj njenega dela, kakor mi ga je zaupala v letu 1958 in mi ga dopolnila letos. Kakor je njeno delo svojevrstno, je vendar le nadaljevanje že 150 let stare slovenske tradicije, kot jo poznamo v delu škofa Barage med severnoameriškimi Indijanci, dr. Knobleharja v področju nilskih črncev, pa zopet patagonskega „gaucha, oz.

caciqueja“ Ivana Benigarja. Vsi ti poliglotti so študirali in prvi zapisovali primitivne jezike, pa tudi njihove etnografske značilnosti in posebnosti.

V sodobnem slovenskem kulturnem življenju bi ob njej imenoval še delo slovenskega etnologa in etnografa doc. dr. Rajka Ložarja, ki je bil do upokojitve prav tako ravnatelj muzeja v severnoameriškem mestu Manitowoc (Wisc.)

In končno lahko ob teh primerjavah omenjamo tudi delo argentinske slikarice Bare Remec, ki tudi že dve desetletji redno obiskuje Indijance v Bariločah na jugu Argentine kakor tudi v Tilkari na severu, kjer kot amaterka išče ostanke starih indijanskih predmetov, kot umetnica pa z intuitivno življenjostjo oblikuje njih pokrajino, njih življenje in njih mitologijo. Le v zvezi z indijanskim okoljem se razživi njena ustvarjalna moč, ki ji sicer velemestna civilizacija ne daje navdiha.

Tako sta se dve slovenski ženi-emigrantki srečali kot znanstvenica in umetnica na istem ustvarjalnem področju v tesnem stiku z južnoameriškimi indijanskimi plemeni, kar je vsekakor zanimivo in vredno omembe in zabeležbe.

Tine Debeljak

SEZNAM ZNANSTVENIH DEL IN EKSPEDICIJ BRANISLAVE SUŠNIK

I. Publikacije:

1. Principios morfológicos de la lengua Chulupí. *Estudios Pampeanos*, I; (1954). Asunción, 2ª Ed., 1969.
2. Principios morfológicos de la lengua Maká. *Ibidem*, II (1955). Asunción.
3. Estudios Chamacoco. Estructura social. *Boletín de la Sociedad Científica del Paraguay y del Museo "Andrés Barbero"*, Vol. I, Etnografía 1; (1957).
4. Mitología de los Chamacocos. *Ibidem*, Vol. I, Etnografía 2; (1957).
5. Estructura de la lengua Chamacoco-Ebitoso. *Ibidem*, Vol. I, Etnolingüística 1; (1957).
6. Estructura gramatical del Lengua-Maskoy. *Ibidem*, Vol. II, Etnolingüística 2; (1958).
7. Notas complementarias al "Sistema de la Etnología" del Prof. Max Schmidt. *Manuales del Museo "Andrés Barbero"*, Vol. I; (1959).
8. Actividades antropológicas en el Paraguay. Reseña general. *Revista Runa*, Vol. IX/1, Buenos Aires, 1959.
9. Afinidades estructurales del verbo chulupí y maká. *Boletín de la Sociedad Científica del Paraguay y del Museo "Andrés Barbero"*, Vol. III, Miscelánea 1; (1959).

10. Material arqueológico del área alto-paraguayense (Puerto 14 de Mayo). *Ibíd.*, Vol. III, Miscelánea 1; (1959).
11. Estudios Guayakí. *Ibíd.*, Vol. IV, Etnolingüística 5; (1960).
12. Gramática de la lengua Aché-Guayakí. *Ibíd.*, Vol. V, Etnolingüística 6; (1961). 2ª Ed., 1974.
13. Manual de la Etnografía Paraguaya. *Manuales del Museo "Andrés Barbero"*, Vol. II; (1961). 8ª Ed., 1974.
14. La cultura a través de la lingüística. Área Chaqueña. *Boletín de la Sección Científica del Paraguay y del Museo "Andrés Barbero"*, Vol. VI, Miscelánea 3; (1962).
15. Vocabulario Aché-Guayakí. *Ibíd.*, Vol. VI, Miscelánea 3; (1962). 2ª Ed., 1974.
16. Catálogo explicativo de los objetos recogidos entre los Guayakies y Chiripá-Guaraníes. *Ibíd.*, Vol. VI, Miscelánea 3; (1962).
17. El problema de la aculturación de los Sanapás del Chaco. *Ibíd.*, Vol. VII, Etnografía 4; (1962).
18. Estudios Emok-Toba (Chaco). *Ibíd.*, Vol. VII, Etnolingüística 7; (1962).
19. La lengua de los Ayoweos-Moros. *Ibíd.*, Vol. VIII, Etnolingüística 8; (1963). 2ª Ed., 1974.
20. El Guaraní en la vida socioeconómica del Paraguay Colonial. *Revista de Sociología*, Vol. I; (1964). Asunción.
21. El Guaraní colonial. *El indio colonial del Paraguay*, T. I; (1965). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
22. Los trece pueblos guaraníes de las Misiones, 1767—1803. *El indio colonial del Paraguay*, T. II; (1966). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
23. Chiriguano. Dimensiones etnosociales. Asunción, 1968. Ed.: Museo "Andrés Barbero".
24. Guía del Museo Etnográfico "Andrés Barbero". Etnografía Paraguaya. Asunción, 1968—1969. 4ª Ed., 1974.
25. Chamacocos. Cambio Cultural. Asunción, 1969. Ed.: Museo "Andrés Barbero".
26. Chamacocos. Diccionario etnográfico. Asunción, 1970. Ed.: Museo "Andrés Barbero".
27. Los patrones estructurales de la lengua Toba-Guaycurú. *Lenguas chaqueñas*, I/1 (1971). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
28. Los principales verbos del vocabulario Eyiguayegi-Mbayá-Guaycurú. Orden estructural. *Lenguas chaqueñas*, II/3; (1971). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
29. El Chaqueño. Guaycurúes y Chané-Arawak. *El indio colonial del Paraguay*, T. III; (1971). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
30. Edición Prima de: "Gramática y Vocabulario Eyiguayegi-Mbayá, según el manuscrito del P. José Sánchez Labrador, S. I., del siglo XVIII". *Lenguas chaqueñas*, I/2 - II/4 - III/5; (1971-1972). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
31. Familia Zamuco. Chamacoco-Ayoweo. *Lenguas chaqueñas*, IV; (1972). Ed.: Museo "Andrés Barbero".
32. Dimensiones migratorias y pautas culturales de los pueblos del Gran Chaco y de su periferia. *Instituto de Historia*. Facultad de Humanidades. U.N.N.E., Resistencia, 1972
33. L'homme et le surnaturel (Gran Chaco). *Bulletin de la Société Suisse des Américanistes*, No. 37 (1973), str. 35—47. Ginebra.
34. Indians of the Paraguayan Chaco. Indian Tribes of Eastern Paraguay. *Paraguay, Ecological Essays*. Ed: J. R. Gorham, str. 120—128. Miami, 1973.
35. El hombre y la comunidad. Las antiguas pautas indígenas del Gran Chaco. *Itapytá punta*, Facultad de Filosofía, Universidad Nacional de Asunción, Año I, 1974, str. 35—58.

II. Znanstvene ekspedicije

- 1951-1952: Etnolingvistična raziskavanja med plemenom Maká v Coloniji „Fray Bartolomé de las Casas“ (pod pokroviteljstvom *Asociación Indigenista del Paraguay*).
- 1952: Raziskavanja med Chulupies pilcomayenses (Ministrstvo narodne obrambe).
- 1953-1954: Raziskavanja med Indijanci Enthlit-Lengua-Maskoy v centralnem Chacu (Filozofska fakulteta državne univerze v Asunción).
- 1956: Raziskavanja v severnem Chacu plemena Chamacoco (Sociedad Científica del Paraguay in Fundación La Piedad).
- 1956: Arheološka raziskavanja v Visokem Paragvaju (Muzej).
- 1958: študijska ekskurzija k Chiripá Guaranijcem (Muzej).
- 1960: študijska ekskurzija k Aché Guayakijcem (Muzej).
- 1961: študijska ekskurzija k rodu Sanapá v Chacu (Muzej).
- 1962: študijska ekskurzija k Indijancem Emok-Toba (Muzej).
- 1963: študijska ekskurzija k Indijancem Ayeweo črncem (Muzej).
- 1965-1968: Arheološka izkopavanja področja Paraguari (Muzej).
- 1966: Arheološka izkopavanja v Riacho Alegre v Chacu (Muzej).
- 1968: študijska ekskurzija k Indijancem Chamacoco v Visokem Paragvaju (Muzej).
- 1964, 1965, 1967, 1970 in 1973: Raziskavanja etnološko-zgodovinskih in etnološko-socialnih razmer pri Indijancih kolonialnega Paragvaja v zgodovinskih arhivih Asunciona, Buenos Airesa, Santa Cruz de la Sierra, Sucre, Tarija in Rio de Janeiro.

K temu seznamu publikacij in raziskavanj dr. Branke Sušnik naj dodamo še nekaj njene *slovenske bibliografije*:

Prva leta po prihodu v Južno Ameriko je z manjšimi poljudno znanstvenimi članki sodelovala pri „Katoliških misijonih“, ki jih je v Buenos Airesu urejal Lado Lenček, in sicer: a) Med Indijanci Lengua. *Misijonski zbornik* 1953, 143-152; b) Pogoji za misijone v Paragvaju. *Katoliški misijoni* 1954, marec, april, maj, junij.

V okviru Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu je izšla razprava: *Verovanje Indijancev Lengua*, Vrednote II, str. 169-177.

Tudi je imela predavanja pri SKA v Buenos Airesu na enem njenih kulturnih večerov.

Intervju pod naslovom *Srečanje z raziskovalko indijanskih plemen dr. Branko Sušnikovo* je napisal dr. Tine Debeljak, Meddobje 1958, šte. 4, 319-324.